

Dreptul la azil și protecția refugiaților contra securității naționale Jurisprudența CEDO privind cazurile din România

Dr. Alina Ioana SZABÓ

Universitatea George Bacovia din Bacău, România
Avocat, Baroul Harghita, România
alina-ioana.szabo@ugb.ro

Drd. Tania Elena NÁVODARIU

Universitatea George Bacovia din Bacău, România
Avocat, Baroul Bacău, Romania
tania.navodariu@ugb.ro

Rezumat: *Lucrarea începe cu prezentarea pe scurt a evoluției dreptului în materia azilului și a dreptului refugiaților; continuând apoi cu legislația românească în această materie, în principal, respectiv cu aceea privind siguranța națională ca motiv de refuz în ceea ce privește acordarea dreptului de azil și protecție pentru refugiați, în special. După o parte teoretică, lucrarea prezintă o parte practică privind jurisprudența românească implicând situațiile la care articolul face referire. De asemenea, se are în vedere și jurisprudența CEDO implicând situații din România. Lucrarea se finalizează cu câteva recomandări și concluzii*

Cuvinte cheie: *dreptul la azil; protecția refugiaților; siguranță națională; România.*

Încadrarea subdomeniului: *Drepturile omului și Drept umanitar*

I. Introducere. Legislația europeană privind dreptul la azil și protecția refugiaților

În anii '90, desființarea frontierelor interne între statele membre a dus la un proces de armonizare a normelor naționale privind procedurile de azil și de relocare, care continuă și în zilele noastre. Primele două tratate au fost Convenția de Aplicare Acordului Schengen [1] și Convenția de la Dublin [2]. Apoi, au fost create mai multe documente și astfel a apărut primul Tratat privind Uniunea Europeană, Tratatul de la Maastricht [3]. Tratatul a fost criticat pentru că se referea la azil doar ca o „chestiune de interes comun” în cadrul celui de-al treilea pilon, astfel încât, mai târziu, în 1997, Tratatul de la Amsterdam a mutat azilul din cel de-al treilea pilon, unul neguvernamental, în primul pilon, acela al Comunității Europene [4]. Înființarea unui Sistem European Comun de Azil (SECA) a fost menționat în concluziile Tampere (1999) ale Consiliului European [5], introducând pentru prima dată această noțiune [6].

În conformitate cu SECA, mai multe directive și reglementări au luat naștere într-o perioadă scurtă de timp: Directiva privind standardele minime pentru acordarea protecției temporare [7], Directiva de stabilire a standardelor minime pentru primirea solicitanților de azil [8], Directiva privind calificarea [9], Directiva privind procedura de acordare și retragere a statutului de refugiat [10], Regulamentul Dublin din 2003 [11], Regulamentul EURODAC [12].

În 2004 Programul de la Haga a stabilit prioritățile în UE privind „Consolidarea libertății, securității și justiției în Uniunea Europeană”, potrivit căruia, scopul SECA a fost instituirea unei proceduri comune de azil și un statut uniform pentru cei cărora li se acordă azil sau protecție subsidiară. Procedura prevăzută a fost bazată pe aplicarea completă și incluzivă a Convenției de la Geneva privind statutul refugiaților [13] și a altor tratate relevante [14]. Trei ani mai târziu, Tratatul de la Lisabona [15] a stabilit noi reguli pentru SECA, întrucât UE a dobândit puterea de a adopta standarde comune și uniforme privind azilul. În 2008, Consiliul a adoptat Pactul european privind imigrația și azilul cu scopul de a construi „o Europă a azilului” [16]. În

același an, a fost adoptată Directiva privind returnarea [17] care prevede standarde comune ce trebuie urmate de statele membre pentru returnarea resortisanților țărilor terțe aflați în situație de ședere ilegală.

Cadrul instituțional SECA a fost consolidat odată cu înființarea Oficiului European de Asistență pentru Azil (EASO). Această nouă agenție are triplul mandat de „susținerea cooperării practice în domeniul azilului”, oferind „sprijin pentru statele membre supuse unor presiuni speciale” și „contribuie la implementarea SECA” [18].

După intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, în 2011 a fost adoptată o nouă directivă de calificare [19], precum și o directivă revizuită privind procedurile de azil [20] și condițiile de primire [21], EURODAC [22] și un regulament Dublin [23] revizuite. În 2015, ținând cont de criza migrației și numărul mare de cereri de azil în Italia și Grecia, UE a adoptat primele două decizii privind schemele de relocare intra-UE în alte state membre [24]. Anul trecut, în 2017, Comisia Europeană a adoptat două instrumente legale care vizează asigurarea unei implementări mai eficiente a politicii de returnare a UE: o comunicare care include un plan de acțiune reînnoit la întoarcere [25] și recomandări.

II. Legislația românească privind dreptul la azil și protecția refugiaților

Pe măsură ce legea română transpunea normele europene privitoare la azil, legiuitorul a modificat de două ori legile privind statutul juridic al străinilor și formele lor de protecție. În primul rând, Legea nr. 15/1996 a fost abrogată prin Ordonanța Guvernului 102/2000, aceasta din urmă a fost abrogată ulterior prin Legea 122/2006, lege care este în prezent în vigoare. De asemenea, din perspectiva prezentului articol, prezintă interes Legea nr. 535/2004 privind prevenirea și combaterea terorismului [26] și, de asemenea, Ordonanța Guvernului nr. 194/2002 privind regimul străinilor în România, precum și Legea 182/2002 privind accesul la informații publice.

Legea română stabilește trei forme de protecție: statutul de refugiat, protecția subsidiară și protecția temporară. Statutul de refugiat este recunoscut, la cerere, pentru cetățeanul străin care, ca urmare a temerii temeinice de a fi persecutat din motive de rasă, religie, naționalitate, opinie politică sau apartenență la un anumit grup social, se află în afara țării de origine și nu are posibilitatea sau, din cauza unei asemenea temeri, nu dorește să se folosească de protecția acelei țări, precum și apatridul care, aflat în afara țării sale de reședință ca urmare a unor astfel de evenimente, nu poate sau, din cauza unei asemenea temeri, nu dorește să se întoarcă.

Protecția subsidiară poate fi acordată cetățeanului străin sau persoanei apatride care nu îndeplinește condițiile de recunoaștere a statutului de refugiat și cu privire la cine există motive întemeiate pentru a crede că, în cazul întoarcerii în țara de origine, respectiv la țara în care își are reședința obișnuită va fi expus unui risc grav și care nu poate sau, din cauza acestui risc, nu dorește protecția țării respective

Protecția temporară este oferită în cazul unui flux masiv de persoane strămutate [27].

Legea 122/2006 prevede principii generale, garanții procedurale, drepturi și obligații ale participanților la aceste proceduri care vin cu formele de protecție, motivele de refuz, anularea protecției etc. Procedura de acordare a unei forme de protecție este administrativă, urmată sau nu de una judiciară. Organul administrativ care ia decizia este Oficiul pentru Imigrări, organism care se va prezenta în proces, în cazul în care procedura administrativă este urmată de procedura judiciară. Procedura poate fi accelerată sau obișnuită.

Procedura accelerată are loc în cazul unor cereri vădit nefondate sau a unor persoane care, prin activitatea sau apartenența la un anumit grup, reprezintă o amenințare la securitatea națională a ordinii publice în România, dar și în cazul cererilor persoanelor care vin dintr-o țară sigură. În timpul procedurii administrative, o persoană specializată efectuează un interviu și dacă acea persoană consideră că există motive pentru o procedură accelerată, după analizarea cererii de protecție, în 3 zile se pronunță o decizie. Solicitantul poate, în caz de respingere, să facă atace soluția la instanță în termen de 7 zile, și poate rămâne pe teritoriul României până la soluționarea contestației. Instanța pronunță o decizie în termen de 10 zile și fie acceptă recursul și reține cauza în procedură regulată, fie respinge recursul și menține decizia Oficiului pentru Imigrări, decizia fiind irevocabilă. În acest din urmă caz, decizia de repatriere este emisă, iar solicitantul refuzat trebuie să părăsească România imediat.

Procedura obișnuită durează mai mult. Organul administrativ ia o decizie în 30 de zile, termen care poate fi prelungit până la 6 luni. În anumite cazuri, termenul poate fi suspendat, iar procedura poate dura până la 9 luni.

În caz de respingere a protecției, împotriva deciziei poate fi formulată o plângere la instanța în 10 zile. Procedura durează până la 30 de zile. Pentru lipsă de apărare poate fi dat un singur termen și numai pentru motive întemeiate. Instanța poate admite plângerea sau o poate respinge. Decizia poate fi atacată în 5 zile, recurentul având dreptul să rămână în România până la o decizie definitivă. Călea de atac este judecată de Tribunal, secția contencios administrativ. Dacă recursul este respins, solicitantul trebuie să părăsească România imediat sau în 15 zile, conform prevederilor legale.

III. Securitatea națională ca motiv pentru a refuza protecția internațională. Legea terorismului

Legea 122/2006 prevede motivele de excludere de la statutul de refugiat sau de o altă formă de protecție: motive de a crede că solicitantul a comis o crimă împotriva păcii și a umanității, a unei crime de război sau a unei alte infracțiuni definite în conformitate cu tratatele sau instrumentele internaționale relevante pe care România le-a semnat sau a comis o infracțiune gravă în afara României, înainte de a fi primit pe teritoriul României sau a săvârșit fapte contrare obiectivelor și principiilor Organizației Națiunilor Unite sau a instigat sau a fost complice la comiterea infracțiunilor menționate mai sus. În plus, protecția nu este recunoscută pentru cetățenii străini sau apatrizii care au planificat, facilitat sau au luat parte la comiterea unor acte teroriste. În afară de aceste motive, articolul 28 prevede un motiv suplimentar pentru refuzul protecției subsidiarității, și anume, dacă există motive serioase de a crede că cetățenii străini și apatrizii reprezintă un pericol pentru ordinea publică și securitatea națională a României. În cazul solicitantului de protecție temporară, articolul 141 alineatul (1) litera (b) prevede ca temei de refuz existența unor motive serioase de a crede că persoana crează un pericol pentru securitatea națională. În ceea ce privește pericolul pentru ordinea publică, aceasta se presupune numai dacă acea persoană a fost condamnată pentru o infracțiune foarte gravă.

Dacă protecția a fost oferită de autoritățile române și ulterior, se descoperă că unul dintre cazurile indicate mai sus a fost aplicabil, protecția este anulată. Procedura este administrativă și poate fi urmată de o procedură judiciară în cazul în care o plângere este depusă la prima instanță. În cazul anulării protecției sau refuzului protecției sau a unei persoane declarate nedorite, străinul sau apatridul trebuie să părăsească teritoriul românesc. În caz de ședere ulterioară, se emite o decizie de repatriere [28]. Decizia poate fi atacată la Curtea de Apel în 10 zile sau 3 zile în cazul persoanelor neagreate. Curtea pronunță o decizie definitivă în 30 de zile sau 5 zile în cazul persoanelor neagreate.

Conform legislației române [29], o persoană este declarată indezirabilă dacă a comis vreun act împotriva securității naționale sau există motive întemeiate să creadă că este implicată în activități care reprezintă un pericol pentru securitatea națională sau ordinea publică. Cererea este formulată de procurorul de lângă Curtea de Apel din București, care pronunță o decizie în 10 zile. Procesul are loc în ședință închisă și se bazează în principal pe informațiile clasificate oferite de serviciile secrete. Decizia poate fi atacată la Înalta Curte de Casație și Justiție în 10 zile și nu este suspensivă, ceea ce înseamnă că între timp străinul trebuie să fie repatriat. Pentru a evita prejudiciile iminente, în unele cazuri, în care sunt prezentate motive întemeiate, Înalta Curte poate suspenda decizia de repatriere până la pronunțarea unei hotărâri definitive. Procesul are loc în regim de urgență [30].

În continuare, vom prezenta câteva decizii ale CEDO în care s-au constatat încălcări ale Convenției și ulterior câteva decizii din jurisprudența internă, pentru a afla dacă există schimbări la nivel național.

IV. Jurisprudența CEDO privind cazurile din România

IV.1. Cazul Lupșa. Cererea nr. 10337/04 [31]. Încălcarea articolului 8. Decizia din 2006. Solicitantul, domnul Lupșa, cetățean iugoslav, a venit în România în 1989. A locuit în România timp de paisprezece ani și, în 1993, a înființat o companie comercială românească a cărei activitate principală era

prăjirea și comercializarea cafelei. De asemenea, a învățat limba română și a locuit cu o persoană de cetățenie română începând cu anul 1994 [32]. La 2 octombrie 2002, iubita reclamantului, care îl vizita în Iugoslavia, a născut un copil. Câteva zile mai târziu reclamantul, iubita lui și copilul s-au întors în România. La 6 august 2003, reclamantul, care a fost plecat în străinătate, a revenit în România fără a întâmpina probleme la poliția de frontieră. A doua zi, însă, polițiștii de frontieră au venit la el acasă și l-au deportat. La 12 august 2003, avocatul reclamantului a depus o cerere la Curtea de Apel București împotriva Autorității pentru străini și a Parchetului de la Curtea de Apel București pentru examinarea judiciară a ordinului de deportare împotriva reclamantului. Singura ședință în fața Curții de Apel București a avut loc la 18 august 2003. Reprezentantul Autorității pentru străini a furnizat avocatului reclamantei o copie a unei ordonanțe din 28 mai 2003 a Parchetului de la Curtea de Apel București în care, la cererea Serviciului Român de Informații și în conformitate cu Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 194/2002 privind normele care reglementează statutul străinilor în România, solicitantul fusese declarat „persoană nedizerabilă” și interzis din România timp de zece ani, pe motiv că „există o informație suficientă și serioasă că era angajat în activități capabile să pună în pericol securitatea națională”.

Reclamantul a susținut că ordinul de deportare împotriva lui și excluderea sa de pe teritoriul României i-au încălcat dreptul la respectarea vieții sale private și de familie prevăzută de articolul 8 din Convenție. Curtea a considerat că, întrucât reclamantul s-a integrat incontestabil în societatea românească și a avut o viață de familie autentică, deportarea și excluderea sa de pe teritoriul românesc au pus capăt acelei integrări și i-au perturbat radical viața privată și de familie într-un mod care nu ar fi putut fi remediat prin vizitele regulate ale partenerii sale și ale copilului. În consecință, Curtea a considerat că a existat o ingerință în viața privată și de familie a reclamantului.

Curtea a reținut că o persoană supusă unei măsuri bazate pe considerente de securitate națională nu trebuie să fie lipsită de toate garanțiile împotriva arbitrarului și, în acest caz particular, a observat că nu a fost introdusă nicio procedură împotriva reclamantului pentru participarea la comiterea vreunei infracțiuni în România sau în altă țară. În afară de motivul general menționat mai sus, autoritățile nu au furnizat solicitantului alte detalii. În plus, Curtea observă că, în încălcarea dreptului intern, reclamantului nu i s-a comunicat ordinul ce declara statutul său de persoana nedizerabilă decât după ce a fost deportat. Astfel, Curtea a concluzionat că ingerința în viața sa privată nu a fost în conformitate cu „o lege” care îndeplinește cerințele Convenției. Curtea a constatat o încălcare a articolului 8.

IV.2. Cazul Geleri. Cererea nr. 33118/05. Încălcarea articolului 8. Încălcarea articolului 1 din Protocolul nr. 7 [33]. Decizie din 2011. Solicitantul, domnul Geleri, era un cetățean turc care locuia la Chișinău (Moldova). La vremea respectivă, era rezident legal în România. I s-a acordat azil politic în 1998, decizie care a fost confirmată printr-o decizie finală din 2001. În 2003 s-a căsătorit cu o cetățeană română, cu care a avut o fiică în 2005. Era asociat în două companii comerciale. Printr-un ordin din 21 februarie 2005, procurorul de la Curtea de Apel București l-a declarat pe domnul Geleri persona non grata și i-a interzis să intre în România timp de zece ani, pe motiv că „informații suficiente și fiabile indică faptul că a fost angajat în activități reprezentând o amenințare la adresa securității naționale”. La 23 februarie 2005, acest ordin a fost comunicat domnului Geleri fără alte explicații și el a fost expulzat în Italia în aceeași zi. La 28 februarie 2005, avocatul domnului Geleri a contestat ordinul de expulzare în fața Curții de Apel București. Printr-o decizie finală din 3 martie 2005, Curtea de Apel București a respins această contestație ca neîntemeiată, în special, a apreciat că dovezile care stau la baza unei decizii prin care se declară o persoană străină ca fiind non grata pe motive de securitate națională nu puteau, indiferent de circumstanțe, să fie comunicate persoanei în cauză, deoarece informațiile respective au fost clasificate de lege ca secrete. Instanța de apel a adăugat că, jurisprudența Curții Constituționale confirmase că această regulă era în conformitate cu Constituția. În aprilie 2005, Oficiul Român pentru Refugiați a retras statutul de refugiat al domnului Geleri.

Curtea a observat în primul rând că expulzarea domnului Geleri și interdicția de a intra pe teritoriul României i-au încălcat atât viața „privată”, cât și „viața de familie”. În cazul domnului Geleri, Curtea și-a concentrat atenția asupra măsurilor impuse „în conformitate cu legea”. Curtea de Apel București a efectuat o examinare pur formală a ordinului de expulzare. În plus, instanța care judeca cauza nu a primit nicio explicație suplimentară cu privire la presupusele infracțiuni ale domnului Geleri, astfel încât nu au avut

posibilitatea de a verifica dacă solicitantul prezenta într-adevăr un pericol pentru securitatea națională sau ordinea publică. Astfel, Curtea a constatat că măsurile impuse domnului Geleri nu-i garantează un grad minim de protecție împotriva arbitrarului. S-a constatat că ingerința în dreptul său la respectarea vieții sale private și de familie, nu a fost în conformitate cu o „lege” care îndeplinea cerințele Convenției. Curtea a constatat o încălcare a articolului 8. În plus, Curtea a observat că autoritățile nu i-au furnizat domnului Geleri nici cea mai mică indicație a infracțiunilor despre care era suspectat și care au stat la baza constatării că acesta reprezintă o amenințare la adresa securității naționale. În aceste condiții, garanțiile procedurale la care avea dreptul domnul Geleri nu au fost respectate și a existat o încălcare a articolului 1 din Protocolul nr. 7.

IV.3. Cazul Abou Amer. Cererea nr. 14521/03. Încălcarea articolului 8. Decizia din 2011. Primul reclamant, domnul Fahed Youseef Abdalla Abou Amer, a fost un apatrid de origine palestiniană care s-a născut în Egipt. Al doilea reclamant a fost doamna Ana-Maria Abou Amer, soția sa, de cetățenie română [34]. Primul reclamant a primit statutul de refugiat de către autoritățile române în 1998, împreună cu tatăl și frații săi. În 2000 s-a căsătorit cu a doua reclamantă. Fiica lor s-a născut în 2001 și a dobândit naționalitatea românească la naștere. La data faptelor, reclamantul avea reședința legală și lucra în România. În martie 2003, solicitanții și fiica lor au vizitat o familie în Egipt. Între timp, la 25 martie 2003, la solicitarea Serviciului Român de Informații și în conformitate cu Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 194/2002 privind normele care reglementează străinii în România, procurorul de la Curtea de Apel București a emis un ordin, prin care primul reclamant a fost declarat „persoană nedizerabilă” și interzis din România timp de zece ani, pe motiv că „existau suficiente informații serioase” că a fost „angajat în activități capabile să pună în pericol securitatea națională”. A fost emisă decizia de a-l lua în arest public până la deportarea sa. La 6 aprilie 2003, dimineața, când reclamantii și fiica lor s-au întors în România, primului reclamant i s-a adus la cunoștință Ordinul din 25 martie 2003 și decizia din 28 martie 2003 și a primit interdicție să intre în România. El a fost informat despre motivele acestei interdicții și i-a cerut să părăsească teritoriul imediat.

A încercat să zboare la Zurich, dar i s-a refuzat accesul, așa că s-a întors în România, unde a fost reținut în zona de tranzit a aeroportului. Conform declarațiilor solicitantului, el a fost plasat în subsolul aeroportului, într-o cameră fără încălzire, doar cu o patura subțire pentru a-l proteja de frig. Nu exista baie. Avea acces la o toaletă, dar putea merge doar sub escorta. A primit mâncare puțină și de proastă calitate. Soției nu i s-a permis să-l vadă sau să-i trimită haine și mâncare. Cu toate acestea, a fost vizitat de un reprezentant al Consiliului Român pentru Refugiați și de un medic. Avocatul său a contestat ordinul procurorului din 25 martie 2003 în fața Curții de Apel București. El a susținut că nu a făcut nimic care să dăuneze securității naționale și că ordinul i-a perturbat viața de familie. În 8 aprilie, la 9.45 a.m., autoritățile au încercat să-l repatrieze pe reclamant în Egipt, unde de asemenea i-a fost refuzat accesul și l-au returnat în România la 9 aprilie. Autoritățile l-au ținut în zona de tranzit în timp ce încercau să-i obțină viză pentru Egipt. La 11 aprilie 2003, Curtea de Apel București a suspendat executarea ordinului procurorului din 25 martie 2003, în așteptarea rezultatului procedurii pentru anularea sa. Decizia de a-l lua pe reclamant în custodia publică a rămas executorie.

La 14 aprilie 2003, reclamantul a fost transferat la Centrul Otopeni, unde a susținut că a fost ținut în condiții similare cu cele din aeroport. El a declarat că i s-a permis contactul cu soția sa, care i-a adus mâncare și haine. La transfer, el primise o notă informativă în limba engleză, în care i-au fost prezentate motivele pentru care a fost pus în custodia publică în centru, și anume că cererea sa de obținere a statutului de refugiat a fost respinsă, că a fost emis un ordin de expulzare împotriva lui și că a fost declarat „indezirabil” pe teritoriul României. El a fost, de asemenea, informat că va rămâne în custodie până la obținerea documentelor de călătorie și a formalităților de repatriere.

Reclamantul a contestat luarea sa în custodie publică în fața Curții de Apel București. De asemenea, el s-a plâns de condițiile din zona de tranzit care au fost inadecvate pentru o perioadă lungă de detenție. La 21 aprilie 2003, Curtea de Apel București a anulat decizia din 28 martie. Autoritatea pentru străini a făcut apel. Într-o decizie din 4 iunie 2003, Curtea de Apel București a confirmat ordonanța procurorului din 25 martie 2003, pe motiv că măsura a fost luată în conformitate cu Ordonanța nr.194 și că reclamantul nu a dovedit contrariul. De asemenea, a respins argumentul reclamantului bazat pe dreptul la viață de familie, deoarece a considerat că faptul că era căsătorit nu l-a exonerat de la respectarea legii și că ordonanța nu

interferează cu viața de familie. Decizia a fost definitivă. La 3 iunie 2003, reclamantii, care au aflat prin mijloace proprii despre posibilitatea de a putea fi primiți în Suedia și au plecat împreună cu fiica lor.

Reclamantul a depus o plângere la CEDO. El s-a plâns de condițiile în care fusese ținut în interiorul aeroportului și în centrul Otopeni, condiții ce contravin cerințelor articolului 3 din Convenție. Curtea a menționat că reclamantul nu a formulat nicio plângere specifică autorităților - instanțelor, administrației aeroportului sau Centrului Otopeni sau reprezentanților Consiliului Român pentru Refugiați - cu privire la condițiile detenției sale. Prin urmare, el nu a permis autorităților de stat posibilitatea de a constata presupusele condiții necorespunzătoare pe care le-a descris în cererea sa în fața Curții. Astfel, plângerea a fost considerată în mod vădit nefondată și a fost respinsă.

Primul reclamant s-a plâns, de asemenea, că a fost ținut în custodie, în ciuda faptului ca expulzarea sa era în mod evident imposibilă, și că nu a avut niciun mijloc eficient la dispoziție prin care să conteste legalitatea detenției. El s-a bazat pe articolul 5 al Convenției. Curtea a constatat plângerea în mod vădit nîntemeiată și a respins-o, deoarece a considerat că durata detenției nu a depășit durata necesară în mod rezonabil pentru scopul urmărit. Reclamantul a fost reținut pentru aproximativ două luni și a ales să plece în Suedia. În ceea ce privește dreptul său la o soluționare eficientă, Curtea a observat că reclamantul a avut posibilitatea de a contesta măsura privativă de libertate și a participat la procedurile pentru prelungirea măsurii.

Ambii solicitanți s-au plâns, în conformitate cu articolul 8 din Convenție, că viața lor de familie a fost compromisă de ordinul procurorului de a deporta primul reclamant și de a-i interzice accesul pe teritoriul României timp de zece ani; au fost nevoiți să părăsească România pentru a putea continua viața de familie și au fost de asemenea, nevoiți să se despartă de rudele lor. Curtea a observat că decizia reclamantilor de a părăsi România nu a fost luată în mod deliberat, aceasta a rezultat ca urmare a primului reclamant fiind declarant drept „persoană nedorită” și i-a fost interzisă șederea pe teritoriul României prin ordinul procurorului din 25 martie 2003 și, prin urmare, a constituit o ingerință în viața de familie a reclamantilor. Curtea a constatat o încălcare a articolului 8.

A considerat că, Curtea de Apel s-a limitat la o examinare pur formală a ordinului procurorului. Nu numai că nu a analizat motivele procurorului pentru declararea reclamantului drept „persoană nedorită”, dar, mai mult au pus în sarcina reclamantului obligația de a dovedi că nu a fost implicat în nicio activitate care amenință securitatea națională. O astfel de dovadă pare imposibil de adus, în special atunci când reclamantul nici măcar nu a fost informat despre suspiciunile concrete împotriva sa.

IV.4. Cazul S.C. Cererea nr. 9356/11. Încălcarea articolului 5 alineatul (1) litera (f). Decizie din 2015 [35]. Solicitantul a fost cetățean turc care a solicitat azil în România în 2009, după ce a intrat folosind o viză de tranzit. Înainte de sosirea sa în România, el a fost condamnat în Turcia pentru diverse infracțiuni în legătură cu încurajarea tinerilor de a se înscrie în PKK și a executat o pedeapsă cu închisoarea din 2003-2005. El a fost condamnat pentru aceeași infracțiune în 2007 și condamnat la șase ani și trei luni de închisoare, printr-o hotărâre care a fost ulterior confirmată de Curtea Supremă. La 31 iulie 2009, cererea de azil a fost considerată nefondată din cauza lipsei de credibilitate a solicitantului. În 2010, în timp ce cererea de azil a reclamantului era prelucrată, în urma solicitării Serviciilor Române de Informații, procurorul a înaintat o propunere la Curtea de Apel București pentru a declara reclamantul drept o persoană nedorită, impunându-i o interdicție de 15 ani de intrare pe motive de securitate națională și pentru a ordona reținerea sa într-un centru special. Propunerea s-a bazat pe documente clasificate care indicau că solicitantul era implicat în activități legate de terorism. Reclamantul nu s-a prezentat la ședință, în ciuda primirii unei somații și nu a formulat nici o apărare. Curtea de Apel a admis cererea procurorului, constatând că materialele clasificate au dovedit că solicitantul a fost implicat în activități care pot pune în pericol securitatea națională.

Reclamantul a fost arestat în aceeași zi și transferat într-un centru pentru străini unde i s-a comunicat decizia Curții de Apel. El a fost informat că nu mai are drept de sedere în România și că va fi expulzat în regim de escortă. I s-a comunicat o altă decizie informându-l despre reținerea sa în conformitate cu legislația națională. Contestația sa la hotărârea Curții de Apel a fost respinsă ca neîntemeiată de Înalta Curte care a menționat că, în ciuda cererii sale de azil care se afla în așteptare, reclamantul putea fi declarat nedizertabil și

s-a făcut un ordin de expulzare în cazul în care problemele de securitate națională erau în joc. Respingerea cererii de azil a reclamantului a devenit definitivă în februarie 2011. El a rămas reținut la centru pentru străini până la transferul său în Turcia, în mai 2011. Reclamantul s-a plâns că reținerea sa în străinătate a constituit o privare ilegală de libertate și că el nu a avut o ocazie și mijloacele de a-și contesta detenția în centru, contrar articolului 5 CEDO.

Curtea a menționat că detenția reclamantului se încadrează în domeniul de aplicare al articolului 5 alineatul (1) f), întrucât era reținut până la expulzare. Cu toate acestea, detenția ar înceta să fie legală dacă procedurile de expulzare nu sunt realizate cu promptitudine. Reclamantul a fost reținut timp de opt luni și trei săptămâni, la ordinul Curții de Apel, după ce acesta l-a declarat drept persoană nedorită, în așteptarea expulzării sale. Motivul dat de autorități pentru a explica durata reținerii a fost prelucrarea cererii de azil a solicitantului, pe care Curtea a considerat-o întemeiată, având în vedere complexitatea cererii formulate, care a fost examinată în detaliu. Cu toate acestea, această procedură nu a justificat privarea de libertate a reclamantului timp de trei luni după respingerea definitivă a cererii sale de azil din februarie 2011. Guvernul nu a furnizat nicio explicație pentru această perioadă și nu a indicat ce măsuri au fost luate pentru expulzarea reclamantului de pe teritoriul României cât mai repede posibil. Curtea a constatat că articolul 5 alineatul (1) f) a fost încălcat.

IV.5. Cazul N. M. Cererea nr. 75325/11. Încălcarea articolului 5 alineatul 4. Decizia din 2015 [36].

N. M., cetățean afgan a cărui cerere de azil a fost respinsă de Oficiul Român pentru Imigrări și, ulterior, de Tribunalul București, din cauza lipsei de credibilitate și a dovezilor că riscă să fie maltratată de către talibani dacă este trimis înapoi în Afganistan. La 16 decembrie 2010, reclamantul a fost declarat „persoană nedorită” pe teritoriul României timp de cincisprezece ani, pe motiv de implicare în activități care pot pune în pericol securitatea națională. El a fost plasat în centrul de detenție Otopeni în așteptarea expulzării în urma unei ordonanțe a Curții, despre care nu a fost informat, deoarece decizia a fost trimisă la centrul de refugiați din Arad, unde acesta nu mai locuia. Ulterior, el a formulat un apel împotriva deciziei Curții de Apel în fața Înaltei Curți de Casație și Justiție. Ulterior, acesta din urmă a fost refuzat, din cauza faptului că nu a respectat termenele procedurale pentru prezentarea contestației.

La CEDO a susținut că au fost încălcate mai multe articole din Convenție. În primul rând, el a susținut că, condițiile din centrul Otopeni au fost inumane. Curtea a observat că reclamantul a fost în contact cu avocatul său și un interpret, a avut acces permanent la telefonul său mobil și nu s-a plâns că durata detenției izolate a dus la o degradare a sănătății sale fizice sau psihice. În consecință, potrivit Curții, pragul pentru încălcarea articolului 3 nu a fost îndeplinit.

N. M. a mai susținut că articolul 5 alineatul (4) a fost încălcat, deoarece Înalta Curte de Casație și Justiție a arătat o rigiditate excesivă, declarând că apelul nu a fost depus la timp, ținând cont că decizia a fost transmisă la o adresă la care acesta nu mai locuia. Curtea a admis cererea și a constatat o încălcare a articolului 5 alineatul (4), pe motiv că Oficiul Român pentru Imigrație ar putea și ar trebui să informeze Curtea de Apel cu privire la executarea hotărârii pronunțate în aceeași zi și să schimbe adresa solicitantului, pentru a se asigura că îi este comunicată hotărârea în mod corect și că reclamantul are un drept efectiv la apel.

V. Jurisprudența română cu privire la securitatea națională ca temei pentru a refuza azilul și protecția refugiaților după deciziile CEDO prezentate mai sus

V.1. Cazul Z.S., Z.Y., L.N și Z.S. La 20 decembrie 2012, Curtea de Apel București a pronunțat Sentința nr. 7228/2012 care admitea cererea procurorului de a declara Z.S., Z.Y., L.N și Z.S persoane non grata pe baza documentelor clasificate ca secrete de stat conform cărora cele patru persoane erau implicate în activități periculoase pentru securitatea națională. Documentele nu au fost prezentate celor patru persoane sau avocaților acestora. Procesul a durat 2 zile. Curtea a admis cererea de excepție a constituționalității invocată de cele patru persoane, argumentând că a fost încălcat dreptul lor la liberă circulație. Cu toate acestea, demersul nu a avut efect suspensiv. Cele patru persoane au fost puse în arest preventiv timp de 18 luni până la scoaterea lor de pe teritoriul României.

Împotriva sentinței, cei patru străini au formulat recurs la Înalta Curte de Casație și Justiție. Înalta

Curte a pronunțat decizia nr. 258 /18.01.2013 [37] respingând recursul. Acesta a afirmat că critica referitoare la procedura prea rapidă nu este întemeiată, deoarece legea prevede o procedură urgentă în astfel de cazuri. În plus, faptul că sentința nu conținea detalii privind motivele pentru care au fost declarate persoane non grata, ci pur și simplu a afirmat că, potrivit documentelor secrete, există motive de a crede că sunt un pericol pentru securitatea națională, nu a fost un motiv întemeiat pentru apel. Înalta Curte a declarat că, dimpotrivă, judecătorul de la Curtea de Apel avea obligația de a nu divulga informațiile. De asemenea, simplul fapt că instanța a respins cererea de amânare a procesului pentru ca străinii să-și pregătească apărarea, nu a fost un motiv de apel, întrucât două zile au fost suficiente pentru ca străinii să intre în contact cu un traducător și să cunoască acuzațiile care au fost aduse împotriva lor. Înalta Curte a considerat că, faptul că străinii locuiau în România timp de 20 de ani, că aveau familii cu copii, nu reprezenta un motiv pentru a considera declararea lor ca persoane non grata, ca o încălcare a articolului 8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

V.2. Cazul A.B.C.D.E.F.G [38]. La 31 martie 2015, Curtea de Apel din București a pronunțat Sentința nr. 904/2015 prin care a admis în parte cererea procurorului de a declara pe A. B. C. D. E. F. și G persoane nedorite. Aceasta și-a întemeiat decizia pe documente secrete care au fost prezentate avocatului celor șase persoane, întrucât avea autorizație specială solicitată de lege. Ei au atacat decizia, argumentând că nu există nicio anchetă penală împotriva lor și că nu sunt implicați în activități teroriste. Patru dintre ei aveau dreptul de ședere în România, iar 2 dintre ei aveau dreptul de reședință în Franța. De asemenea, au susținut că sunt implicați în activități economice și că au familii. La 25 mai, Înalta Curte a pronunțat Decizia nr. 2152 respingând recursul. Înalta Curte de Casație și Justiție s-a pronunțat în sensul că decizia primei instanțe a fost corectă. Din informațiile secrete a rezultat că străinii au fost implicați în activități calificate drept teroriste de legislația română. Au existat motive pentru a crede că aparțineau unei ideologii radicale și erau implicați în activități de îndoctrinare și radicalism periculoase pentru societate. În plus, legislația română nu prevede ca o condiție pentru declararea unei persoane nedorite, efectuarea cercetărilor penale pentru acea persoană. Spre deosebire de apelanti care au susținut că, Curtea nu a administrat probele, ci a preluat pur și simplu informațiile de la serviciile secrete, Înalta Curte a considerat că prima instanță a analizat în detaliu situația referitoare la fiecare persoană.

V.3. Cazul S.A. [39]. La 29 august 2016, Curtea de Apel din București a fost sesizată prin cererea procurorului de a declara pe S.A. o persoană nedorită timp de 10 ani, în timp ce biroul a obținut informații de la serviciile secrete potrivit cărora S.A. a fost implicat în activități teroriste, sprijinind organizațiile extremiștilor din țara de origine. Procesul a fost fixat pentru a doua zi, pe 30 august 2016. S.A. s-a prezentat, nu a avut avocat, dar a fost prezent un interpret. S.A. a cerut un termen pentru a angaja un avocat și pentru a-și pregăti apărarea, întrucât a fost pentru prima dată când a auzit despre acuzații ținând cont că nici o informație nu era disponibilă, întrucât aveau caracter secret. El a spus că nu a fost implicat în nici una din activitățile de care a fost acuzat. Cererea lui a fost respinsă. I s-a explicat că, în cazul admiterii cererii procurorului, el avea dreptul să facă apel în 10 zile, timp suficient pentru ca acesta să-și angajeze un avocat și să conteste decizia. Curtea a pronunțat decizia în aceeași zi. A admis cererea și a declarat pe S.A. persoană non grata timp de 10 ani. S.A. a formulat recurs.

V.4. Cazul H.R.S.H. La 31 august 2016, Curtea de Apel din București a fost sesizată prin cererea procurorului de a declara pe H.R.S.H. persoană nedorită timp de 10 ani. Termenul a fost fixat pentru ziua următoare, 1 septembrie 2016. H.R.S.H. s-a prezentat, nu a avut avocat, dar a fost prezent un interpret. Curtea l-a informat pe H.R.S.H. că procurorul a solicitat declararea sa drept persoană nedorită timp de 10 ani, deoarece pe baza unor documente secrete, care nu îi puteau fi aduse la cunoștință, biroul îl considera un pericol pentru securitatea națională, deoarece era implicat în activități teroriste. H.R.S.H. a declarat că afirmațiile sunt false, că a fost inginer - profesor timp de 25 de ani și că aștepta să-și susțină teza de doctorat în România. După aceea, plănuia să se întoarcă în țara natală, Irak. Curtea de Apel a pronunțat decizia în aceeași zi [40]. A admis cererea și l-a declarat pe H.R.S.H. persoană nedorită timp de 10 ani.

V. 5. Cazul B.O. La 01 august 2017, Serviciile secrete române au solicitat Parchetului de pe lângă Curtea de Apel București să se adreseze Curții competente pentru a o declara pe B.O. persoană nedorită pe baza documentelor secrete puse la dispoziția procurorului. În aceeași zi, Biroul procurorului a trimis cazul Curții prin care a solicitat declararea lui B.O. ca persoană nedorită timp de 10 ani, susținând că, potrivit

documentelor secrete, B.O a fost implicat în activități teroriste. Procesul a avut loc a doua zi. B.O. nu era prezent și nici nu era reprezentat de un avocat. Pe baza documentelor secrete pe care atât B.O. cât nici avocatul său nu le-au vazut, în absența lui B.O., Curtea a pronunțat sentința în aceeași zi [41]. Decizia putea fi atacată. Totuși, decizia de expulzare a fost executivă.

VI. Concluzii. Securitatea națională ca motiv pentru a refuza / anula protecția vs. Dreptul la un proces echitabil / Dreptul la un remediu efectiv/ Dreptul la viață familială și privată

Unul dintre principiile prevăzute de Constituția României este „dreptul la informație”, prevăzut la articolul 31 alineatul (1) și alineatul (2): „*Dreptul unei persoane de acces la orice informație de interes public nu va fi restricționat*” și „*Autoritățile publice în conformitate cu competența lor, vor fi obligate să furnizeze cetățenilor informații corecte în problemele publice și în probleme de interes personal*”. Mai mult, articolul 10 din CEDO prevede libertatea de exprimare, care include și dreptul de a primi informații. Accesul la informații publice este prevăzut de Legea 544/2001 care, de la bun început, în art. 1 prevede că accesul la informații publice reprezintă unul dintre principiile fundamentale care caracterizează relația dintre persoane și autorități.

Accesul la informație nu este totuși un drept absolut. Excepția este prevăzută de articolul 31 alineatul (3) din Constituția României potrivit căruia „*Dreptul la informații nu trebuie să aducă prejudicii măsurilor de protecție a tinerilor sau a securității naționale.*” De asemenea, articolul 10 din CEDO prevede limitele libertății de expresie: formalitățile, condițiile, restricțiile sau sancțiunile prevăzute de lege sunt necesare într-o societate democratică, în interesul securității naționale, al integrității teritoriale sau al siguranței publice, pentru prevenirea tulburărilor sau infracțiunilor, pentru protecția sănătății sau a moravurilor, pentru protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru prevenirea divulgării informațiilor confidențiale sau pentru menținerea autorității și imparțialității sistemului judiciar”.

Prin urmare, există cazuri în care accesul la informații publice poate pune în pericol securitatea națională sau siguranța publică. În consecință, accesul la aceste informații este permis numai persoanelor care au o autorizație specială. În România, condițiile de acces la aceste informații sunt prevăzute de Legea nr. 182/2002. Articolul 7 alineatul (1) prevede că autorizația este acordată persoanelor care au fost verificate anterior cu privire la onestitatea și profesionalismul lor. În opinia noastră, verificarea poate avea loc prin toate mijloacele, inclusiv interceptarea lor, verificarea persoanelor cu care solicitantul intră în contact sau cu care lucrează, etc. În 2008, Curtea Constituțională a declarat constituționalitatea Legii nr. 182/2002 în ceea ce privește procedura prin care se solicită această autorizație specială, constatând că drepturile constituționale nu sunt încălcate [42], accesul la justiție nu este blocat, ci este condiționat pur și simplu de unele etape procedurale.

În 2014, odată intrat în vigoare noul Cod de procedură penală din România, Legea nr. 182/2002 a fost modificată, iar magistrații, printre care și alte persoane (președintele României, membri ai Parlamentului și Guvernului, etc), nu mai au nevoie de o autorizație specială. Avocații nu au fost incluși în această categorie. O dispoziție importantă din noul Cod de procedură penală este prevăzută la articolul 352, alineatele (11) și (12), care prevăd că, dacă într-un dosar penal informațiile secrete sunt esențiale pentru soluționarea cauzei, instanța va solicita declasificarea documentelor sau schimbarea clasei de clasificare sau va solicita autorității competente să permită accesul avocatului la documente. Dacă autoritatea competentă ar refuza, nicio condamnare sau altă soluție care să stabilească vinovăția inculpatului nu ar putea fi pronunțată. Recent, Curtea Constituțională a găsit aceste dispoziții neconstituționale, deoarece soluția depindea de un organism administrativ [43] și nu exista un control judiciar. Prin urmare, în procedura penală, instanța este cea care declassifică documentele sau permite accesul avocatului inculpatului la documentele secrete esențiale pentru soluționarea cauzei. Dacă interpretăm aceste dispoziții, în coroborare cu cele din Legea nr. 182/2002, ajungem la concluzia că, dacă un avocat dorește să vadă documentele secrete cărora judecătorul îi permite, trebuie să aibă o autorizație specială. Dacă avem în vedere faptul că articolul 352 alineatul (11) nu conține termenul „potrivit legii”, putem ajunge la concluzia că avocatul are acces la documente numai cu permisiunea instanței, neavând nevoie de o autorizație specială. Aceasta ar fi o abordare corectă, considerând

că altfel principiul echivalenței armelor ar fi încălcat, întrucât procurorul ar avea acces fără o autorizație specială, în timp ce avocatul ar avea nevoie de autorizație în acest sens [44].

Revenind la cazurile în care se pune problema securității naționale, și un străin este declarat persoana non grata, în cea mai mare parte pe baza documentelor clasificate, ne întrebăm cum se face că, în procesul penal legiuitorul a găsit o soluție, un echilibru între drepturile acuzatului și securitatea națională, în timp ce în cazurile privind străinii și protecția acestora, nu există o astfel de soluție?

În ultimul caz, procedura este urgentă, uneori foarte rapidă, de la o zi la alta, asistența juridică din partea unui avocat nu este obligatorie, accesul la documente secrete nu este permis, iar în majoritatea cazurilor instanța pronunță o decizie în aceeași zi. Nu există timp fizic pentru pregătirea apărării, pentru a intra în contact cu un avocat care deține o autorizație specială pentru accesarea documentelor clasificate, pentru a plăti avocatul și pentru a aduce documente sau alte dovezi pentru a demonstra de ce ai făcut ceea ce ai făcut, dacă ai făcut și dacă ceea ce ai făcut se califică drept pericol pentru securitatea națională. Este adevărat că străinii au dreptul de a face apel la decizia instanței, dar așa cum am arătat anterior, decizia de returnare este cu executare imediată și poate fi amânată numai dacă este contestată separat. Într-o perioadă de timp atât de scurtă este foarte dificil să găsești un avocat, să contesti decizia și să te pregătești pentru apel.

În opinia noastră, situația ar fi mult mai ușoară dacă reprezentarea legală a unui avocat care are autorizație specială pentru accesarea documentelor clasificate, ar fi acordată în mod liber și obligatoriu. În acest fel, odată ce instanța este sesizată de solicitarea procurorului, ar trebui numit un avocat dintr-o listă specială la instanță. La primul termen, străinul ar putea solicita o singură amânare pentru a avea un avocat la alegere, în caz contrar, instanța ar trebui să permită avocatului desemnat să acceseze documentele și să se pregătească pentru apărare într-un timp scurt, dar rezonabil.

Referințe

[1] Convenția din 14 iunie 1985 de aplicare a acordului Schengen privind eliminarea graduală a controalelor la frontierele comune (Convenția aplicare a acordului Schengen), JO (2000) L 239/19, din 19 iunie 1990 în vigoare de la 1 septembrie 1993.

[2] Convenția stabilește statul responsabil pentru examinarea cererilor de azil depuse într-unul dintre statele membre ale Comunităților Europene, JO C 254/1, 15 iunie 1990, în vigoare de la 1 septembrie 1997.

[3] Tratatul Uniunii Europene semnat la 7 februarie 1992, disponibil pe https://europa.eu/european-union/sites/europa.eu/files/docs/body/treaty_on_european_union_en.pdf.

[4] Tratatul de la Amsterdam de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană, a tratatelor de instituire a Comunităților Europene și a anumitor acte conexe, semnat la 2 octombrie 1997, disponibil la <http://www.europarl.europa.eu/topics/treaty>

[5] Consiliul European, Consiliul European de la Tampere din 15 și 16 octombrie 1999, Concluziile președinției, paragraful 13.

[6] Pentru o scurtă introducere în materia normelor europene privind azilul, consultați manualul ACȚIONALE privind tehnicile interacțiunilor judiciare în aplicarea Cartei UE. Modulul 5 - Azil și migrație disponibil la <https://www.eui.eu/Projects/CentreForJudicialCooperation/Documents/D1.1.e-Module-5.pdf>, accesat ultima dată în noiembrie 2019.

[7] Directiva 2001/55 / CE a Consiliului din 20 iulie 2001 privind standardele minime de acordare a protecției temporare în caz de aflux masiv de persoane strămutate și măsurile de promovare a unui echilibru între eforturile statelor membre pentru primirea acestor persoane și suportarea consecințelor acestei primiri, JO L 212/12, 7 august 2001.

[8] Directiva 2003/9 /CE a Consiliului din 27 ianuarie 2003 de stabilire a standardelor minime pentru primirea solicitanților de azil, JO L 31/18, 6 februarie 2003.

[9] Directiva 2004/83 /CE a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind standardele minime referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de statutul de refugiat sau persoanele care, din alte motive au nevoie de protecție internațională și referitoare la conținutul protecției acordate, JO L 304/12, 30 septembrie 2004.

[10] Directiva 2005/85 /CE a Consiliului din 1 decembrie 2005 privind standardele minime privind procedurile din statele membre pentru acordarea și retragerea statutului de refugiat, JO L 326/13, 13 decembrie 2005.

[11] Regulamentul CE nr. 343/2003 al Consiliului din 18 februarie 2003 de stabilire a criteriilor și mecanismelor de determinare a statului membru responsabil de examinarea unei cereri de azil prezentate într-unul dintre statele membre de către un resortisant al unei țări terțe, JO L 50/1, 25 februarie 2003 .

[12] Regulamentul nr. 2725/2000 din 11 decembrie 2000 privind instituirea „Eurodac” pentru compararea amprentelor digitale pentru aplicarea efectivă a Convenției de la Dublin, JO L 31/1, 15 decembrie 2000.

[13] Pentru o comparație a legislației UE în domeniul migrației și a legislației internaționale privind migrațiile, a se vedea Tamas Molnar, “Legea migrației UE care conturează legislația internațională privind migrația în domeniul expulzării străinilor - cazul proiectelor de articole ILC”, în Revista Maghiară de Studii Juridice, 58, nr. 3, pp. 237-260 (2017).

[14] Consiliul Uniunii Europene, Programul de la Haga: Consolidarea libertății, securității și justiției în Uniunea Europeană, 13 decembrie 2004, JO C 53/1, 3 martie 2005.

[15] Tratatul de la Lisabona semnat la 13 decembrie 2017 disponibil pe <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:12007L/TXT>, accesat ultima dată în noiembrie 2019

[16] Memorandum de la președinția Uniunii Europene către Consiliul Uniunii Europene, Pactul european privind imigrația și azilul, 13440/08, 24 septembrie 2008, 11.

[17] Directiva 2008/115 / CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 decembrie 2008 privind standardele și procedurile comune în statele membre pentru returnarea resortisanților țărilor terțe aflați în situație de ședere ilegală, JO L 348/98 24.12.2008.

[18] Manual ACTIONES - 10.

[19] Directiva 2011/95 /UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind standardele referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a beneficia de protecție internațională, la un statut uniform pentru refugiați sau pentru persoanele eligibile pentru obținerea de protecție subsidiară și la conținutul protecției acordate (reformare), JO L 337/9, 20 decembrie 2011.

[20] Directiva privind procedurile de azil - Directiva 2013/32 /UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 privind procedurile comune de acordare și retragere a protecției internaționale (reformare), JO L 180/160, 29 iunie 2013.

[21] Directiva reformată privind condițiile de primire - Directiva 2013/33 /UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 de stabilire a standardelor pentru primirea solicitanților de protecție internațională (reformare), JO L 198/96, 29 iunie 2013.

[22] Regulamentul Eurodac reformat - Regulamentul (UE) nr. 603/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 26 iunie 2013 privind instituirea sistemului „Eurodac” pentru compararea amprentelor digitale pentru aplicarea efectivă a Regulamentului (UE) nr. 604 /2013 de stabilire a a criteriilor și mecanismelor de determinare a statului membru responsabil de examinarea unei cereri de protecție internațională prezentate într-unul dintre statele membre de către un resortisant al unei țări terțe sau de către un apatrid și privind autorităților de aplicare a legii din statele membre a Europol de comparare a datelor Eurodac în scopul asigurării respectării aplicării legii și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1077/2011 de instituire a Agenției Europene pentru gestionarea operațională a sistemelor informatice la scară șargă, în spațiul de libertate, securitate și justiție (reformare), JO L 180 / 1, 29 iunie 2013.

[23] Regulamentul Dublin III - Regulamentul (UE) nr. 604/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 26 iunie 2013 de stabilire a criteriilor și mecanismelor de determinare a statului membru responsabil de examinarea unei cereri de protecție internațională prezentate într-unul dintre statele membre de către un resortisant al unei țări terțe sau de către un apatrid (reformare), JO L 180/31, 29 iunie 2013.

[24] Decizia (UE) 2015/1523 a Consiliului din 14 septembrie 2015 de instituire a unor măsuri provizorii în domeniul protecției internaționale în beneficiul Italiei și al Greciei, JO L 239, 15.9.2015; Decizia (UE) 2015/1601 a Consiliului din 22 septembrie 2015 de stabilire a unor măsuri provizorii în domeniul protecției internaționale în beneficiul Italiei și Greciei, JO L 248, 24.9.2015.

[25] Comunicare a Comisiei către Parlamentul European și Consiliu privind eficientizarea politicii de returnare în Uniunea Europeană - un plan de acțiune reînnoit, COM / 2017/0200 final, disponibil pe <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52017DC0200>, accesat ultima dată în noiembrie 2019.

[26] Publicată în Jurnalul Oficial al României (M.O.) nr. 1161 / 08.12.2004.

[27] Pentru o prezentare a legislației românești în domeniu, precum și pentru statutul de refugiat în general, a se vedea Cristina Narcisa Vergatti, Statutul juridic al refugiaților, Institutul Român pentru Drepturile Omului, București, 2009.

[28] Articolul 81 din Ordonanța Guvernului nr. 194/2002 privind regimul străinilor.

[29] Articolul 86 din Ordonanța de urgență 194/2002.

[30] Articolul 87 din Ordonanța de urgență 194/2002.

[31] Disponibil pe <https://www.legal-tools.org/doc/96706c/pdf/>, accesat ultima dată în noiembrie 2019.

[32] Rezumatul de la EuroCases, disponibil la <http://freecases.eu/Doc/CourtAct/4540197>, accesat ultima dată în noiembrie 2019.

[33] Rezumat din baza de date europeană privind dreptul de azil, cazul Geleri, disponibil la <http://www.asylumlawdatabase.eu/en/content/ecthr-geleri-v-romania-application-no-3311805#content> accesat ultima dată în noiembrie 2019.

[34] Rezumatul cazului disponibil pe www.juridice.ro, accesat ultima dată în noiembrie 2019.

[35] Rezumatul cazului de la EDAL.

[36] Rezumatul cazului disponibil pe www.rolii.ro at <http://www.rolii.ro/hotarari/5897cf57e490090c0e001def> accesat ultima dată în noiembrie 2019.

[37] Disponibil pe www.rolii.ro at <http://www.rolii.ro/hotarari/5897cf57e490090c0e001def>, accesat ultima dată în noiembrie 2019.

[38] Disponibil pe www.rolii.ro la <http://www.rolii.ro/hotarari/58a00e29e49009f0140004fe>, accesat în noiembrie 2019.

[39] Sentința nr. 2473/2016. Disponibilă pe <http://www.rolii.ro/hotarari/58a06077e490091036000101>, accesat ultima dată în noiembrie 2019.

[40] Sentința nr. 2474/01.09.2016, disponibilă pe <http://www.rolii.ro/hotarari/58a06079e4900910360004dc>, accesat ultima dată în noiembrie 2019

[41] Sentința 3015 / 02.08.2017, disponibilă la <http://www.rolii.ro/hotarari/598a71fbc49009444e000044>, accesat ultima dată în noiembrie 2019.

[42] Curtea Constituțională a României, Decizia 1120 / 16.10.2008 și 1335 / 09.12.2008.

[43] Curtea Constituțională a României, Decizia 21/2018.

[44] A se vedea Dan Lupascu, Mihai Mares, Protectia informatiilor clasificate. Accesul avocatului la informațiile clasificate în cazul penal, 14 martie 2017, disponibil pe <https://www.juridice.ro/499010/protectia-informatiilor-clasificate-accesul-avocatului-la-informatii-clasificate-procesul-penal.html>, accesat ultima dată în noiembrie 2019.